

УДК 94(477.83-25)"14":339.5

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-1-5>

Богдан ДЕМСЬКИЙ,
orcid.org/0009-0001-7098-4813
аспірант відділу історії середніх віків
Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича
Національної академії наук України
(Львів, Україна) bogdandemskij@gmail.com

ГЕНУЕЗЦІ У ЛЬВОВІ XV СТ.: МІЖ ТРАНЗИТНОЮ ТОРГІВЛЕЮ ТА СТРАТЕГІЯМИ ІНТЕГРАЦІЇ

У статті розглянуто діяльність генуезців у Львові XV ст. у контексті міжрегіональних торговельних зв'язків. На основі актових і судових джерел проаналізовано форми їхньої економічної активності, зокрема участь у транзитній торгівлі, кредитних відносинах, використання посередників у веденні справ, а також їхню участь в оренді та адмініструванні солеварень. Показано, що їхня присутність у місті була зумовлена передусім торговельними інтересами та не вимагала постійного перебування у Львові, оскільки значна частина операцій здійснювалася через довірених осіб і партнерські зв'язки.

Узагальнення окремих прикладів свідчить, що місто виступало не лише пунктом обміну товарами, але й простором правових взаємодій, де вирішувалися конфлікти між учасниками торгівлі. Простежено, що суперечки, пов'язані з борговими зобов'язаннями та виконанням торговельних угод, могли виходити за межі локального рівня та втягувати ширше коло учасників. У джерелах фіксується також збереження зв'язків із містом після від'їзду торговців, зокрема через участь спадкоємців у судових процесах і врегулюванні майнових питань. Джерела фіксують участь генуезців у торгівлі різними групами товарів, серед яких особливе місце посідали хутро, спеції, тканини та невільники.

Водночас встановлено, що були спроби окремих представників генуезького середовища закріпитися у міському соціумі через набуття громадянства, укладення шлюбів або релігійні фундації.

Наукова новизна полягає у поєднанні аналізу транзитної торгівлі з розглядом індивідуальних практик соціально-го закріплення генуезців у Львові, що дозволяє інтерпретувати їхню присутність як сукупність тимчасових зв'язків. У дослідженні використано мікроісторичний підхід, історико-аналітичний та історико-генетичний методи.

Ключові слова: Львів, Руське воєводство, генуезці, італійці, торгівля, XV ст.

Bohdan DEMSKYI,
orcid.org/0009-0001-7098-4813
PhD student at the Department of Medieval History
Ivan Krypyakevych Institute of Ukrainian Studies,
National Academy of Sciences of Ukraine
(Lviv, Ukraine) bogdandemskij@gmail.com

GENOESE IN LVIV IN THE XV CENTURY: TRANSIT TRADE AND STRATEGIES OF INTEGRATION

The paper considers the activities of the Genoese in Lviv in the XV century in the context of interregional trade connections. Based on municipal and court records, it reconstructs the forms of their economic activity, including participation in transit trade, credit relations, the use of intermediaries, as well as their involvement in the lease and administration of saltworks. It is shown that their presence in the city was primarily driven by commercial interests and did not require permanent residence in Lviv, since a significant part of their operations was carried out through agents and partnership ties.

The analysis of selected examples demonstrates that the city functioned not only as a place of exchange, but also as a space of legal interaction where conflicts between traders were resolved. Disputes related to debt obligations and the fulfillment of trade agreements could extend beyond the local level and involve a wider range of participants. The sources also indicate the persistence of ties with the city after the departure of merchants, particularly through the participation of heirs in court proceedings and the settlement of property matters. The sources indicate that the Genoese were involved in the trade of various categories of goods, among which furs, spices, textiles, and slaves occupied a prominent place.

At the same time, attempts by some Genoese to establish themselves within the urban community, through the acquisition of citizenship, marriage alliances, or religious foundations, can be observed.

The novelty of the study lies in combining the analysis of transit trade with the examination of individual practices of social integration of the Genoese in Lviv, which makes it possible to interpret their presence not as a stable community, but as a network of temporary connections. The study employs a microhistorical approach, as well as historical-analytical and historical-genetic methods.

Key words: Lviv, Ruthenian Voivodeship, Genoese, Italians, trade, XV century.

Постановка проблеми. Попри значну увагу до економічної діяльності італійських купців у Центрально-Східній Європі, соціальні аспекти їхньої присутності у Львові XV ст., зокрема питання інтеграції в міське середовище, залишаються недостатньо висвітленими.

У пізньому середньовіччі Львів займав важливе місце в системі транзитної торгівлі між Чорноморським регіоном і Центральною Європою. Уже на портуланах XIV ст. місто позначалося як ключовий пункт, до якого прямували купці зі сходу, а звідти – далі до Балтійського регіону та Фландрії (Ровенчак, 2013: 44–49). Показово, що перша відома згадка про Львів у генуезьких письмових джерелах датується 1343 р. і пов'язана з дипломатичними контактами з ханом Золотої Орди Джанібеком (Canibek), що засвідчує раннє входження міста до ширших чорноморських комунікацій (Джанов, 2017: 31; Лозинський, 2005: 50).

Уявлення про особливий статус Львова зберігалося і в пізніший час. Так, історик італійського походження Алессандро Гваньїні (Alessandro Guagnini dei Rizzoni) у 1578 р. підкреслював прикордонний характер міста та його значення як регіонального центру, називаючи його «містом руським, прикордонним, що належить до польської корони, столицею місцевих мешканців» (Gwagnin, 1860: 201). Хоча це свідчення належить до пізнішого періоду, воно фіксує усталене сприйняття Львова як важливого політичного та економічного осередку, що сформувалося ще в пізньому середньовіччі.

Аналіз досліджень. Проблема присутності італійських торговців, зокрема генуезців, у Львові пізнього середньовіччя розглядалась у працях українських, польських та сучасних європейських дослідників. Серед класичних студій варто відзначити Яна Птаśніка та Владислава Лозинського, які одними з перших звернули увагу на роль іноземних купців у міському житті Львова та їхню участь у транзитній торгівлі (Ptaśnik, 1922; Łoziński, 1902).

У новітній історіографії важливими є праці Войцеха Тигельського, який трактує італійську міграцію до Польського Королівства як переважно індивідуальну, немасову й високо мобільну (Tygielski, 2015), а також Мирона Капрала, котрий підкреслює швидко асиміляцію невеликих етнічних груп у Львові на відміну від інституціоналізованих громад (Капраль, 2003). Важливими є також дослідження Раїси Шиян і Данути Квіріні-Поплавської, присвячені економічній діяльності італійців (Шиян, 1994; Quirini-Popławska, 2004).

Окрему увагу економічній діяльності генуезців у Львові та їхнім контактам із чорноморськими

колоніями приділив Рафал Гришко, який детально проаналізував ці процеси на основі актових джерел (Hryszko, 2012). Для ширшого осмислення генуезьких торговельних мереж і мобільності купців вагомими є також праці Ханни Баркер та Леслі Карр-Рігел, щодо торгівлі хутром і невільниками між Львовом та Генуєю (Barker, 2022; Carr-Riegel, 2021). У цьому контексті варто згадати також дослідження Войцеха Гейноша, який на основі актових документів аналізував випадки транзитної торгівлі невільниками через Львів, пов'язаної з діяльністю італійців.

Джерельну базу дослідження становлять насамперед актові та судові книги Львова, які фіксують присутність і діяльність іноземних торговців, у тому числі генуезців, проте збереглися вони нерівномірно, особливо до середини XV ст. Важливими є також нотаріальні записи, що документують торговельні операції, кредитні зв'язки та переміщення товарів, а також міські книги, пов'язані з наданням громадянства.

Окрему групу становлять матеріали гродських і земських судів, які містять детальні описи торговельних і майнових справ. Важливим доповненням є опубліковані матеріали, зібрані Ніколае Йоргою, що охоплюють документи з львівських архівів за 1409–1792 рр. Попри те, що ці записи стосуються передусім зв'язків із Молдавією та Валахією, вони містять численні згадки про італійських купців, які діяли на шляхах між Чорним морем і Центральною Європою. Водночас джерела характеризуються хронологічною нерівномірністю: період до середини XV ст. представлений значно гірше, що ускладнює реконструкцію ранніх етапів італійської присутності у Львові.

Мета дослідження – з'ясувати характер присутності генуезьких купців у Львові XV ст. через аналіз їхньої участі у транзитній торгівлі та індивідуальних стратегій входження до міського середовища.

Виклад основного матеріалу. Генуезці у XV ст. становили найбільш чисельну групу серед італійського купецтва у Львові (близько 36 %) (Carr-Riegel, 2021: 49). Водночас Львів був другим після Кракова центром їхнього перебування. Більшість представників генуезького середовища прибувала з колоній у Північному Причорномор'ї – передусім Кафи, де близько 1475 р. проживало до тисячі генуезців у місті з населенням близько 70 тис., що дає уявлення про масштаб цього торговельного середовища (Лильо, 2019: 77).

Для забезпечення своїх економічних інтересів в умовах зростання османської загрози в Чорноморському регіоні генуезькі купці отримали у

1466 р. привілей від короля Казимира IV Ягеллончика (Kazimierz IV Jagiellończyk), який гарантував їм право на ведення торговельної діяльності та захист на території держави, включаючи регламентацію перевезення окремих категорій товарів, зокрема невільників, за що передбачався відповідний податок (Hryszko, 2012: 50).

Попри значну роль генуезців у торговельних зв'язках, їхню присутність у Львові не можна розглядати як формування стабільної міської громади. Показово, що у списках новопринятих міщан зафіксовано лише поодинокі випадки. Наприклад, на початку XV ст. документально засвідчено лише одного генуезця – Франциска де Кантелло (Francesco di Cantello) з Кафи, який отримав міське право у 1409 р. (Засць, 2012: 189), та займався торгівлею прянощами, орендуючи приміщення під ратушею (Charewiczowa, 1925: 5).

Більшість вихідців з Генуї діяла як мобільні учасники трансрегіональних мереж, часто не перебуваючи фізично у місті, а використовуючи агентів і представників. Так, Джеронімо ді Ольмеріо (Jerónimo di Olmerio) у 1440–1443 рр. здійснював торговельні операції у Львові через свого представника Григорія Угорця (Gregorius Ungarus). Цей випадок добре ілюструє модель «відсутнього купця» та делеговані торговельні практики. (Carr-Riegel, 2021: 403).

Показовим є також конфлікт навколо генуезького купця Анджело Леркаріо (Angelo di Lercario), зафіксований у листуванні генуезького дожа Раффаеле Адорно (Raffaele Adorno) з польським королем у 1446 р. Йшлося про захоплення у Львові товарів (насамперед вина), що належали генуезьким купцям з Хіосу та транспортувалися через факторію Леркаріо. Безпосередньою причиною цього кроку став борговий конфлікт між Леркаріо та львівським міщанином Миколаєм Зиндрихом (Nicholas Zyndrich), який доручив йому доставку товарів до Пері, однак не отримав їх у повному обсязі й вимагав компенсації. У відповідь на цю претензію міська влада Львова вдалася до арешту генуезьких товарів, що фактично означало застосування механізму репресалій – санкціонованого вилучення майна іноземних купців у відповідь на завдані збитки або невиконання зобов'язань. Подальші судові процеси, у яких брали участь також вірменські торговці з Кафи, супроводжувалися взаємними звинуваченнями та тривали протягом кількох років, і вийшли на рівень вищих судових інстанцій (AGZ, XIV: 1340).

Наслідком цього конфлікту стали ланцюгові репресалії у ширшому торговельному просторі: у 1452 р. генуезькі купці у Пері конфіскували

товари, що транспортувалися через їхні колонії, як відповідь на дії львівської сторони. Таким чином, локальний борговий спір у Львові переріс у трансрегіональний конфлікт, який охопив ширше коло купців і торговельних маршрутів (Carr-Riegel, 2025: 139–157).

Львів у цій системі виступав ключовим вузлом сухопутних шляхів: Татарського (Via Tartarica) та Молдовського (Via Valachensis). Зміни, пов'язані з османською експансією, а також переорієнтація торговельних потоків після турецьких завоювань піднесли значення цих маршрутів, що вели через Стамбул на північ – до Львова (Кривонос, 1995: 48; Quirini-Popławska, 2004: 134).

Аналіз конкретних випадків дозволяє детальніше реконструювати характер діяльності генуезьких купців. Так, у 1464 р. Христофор ді Сан-Ромуло (Cristoforo di San-Romulo) організував відправлення значної партії хутра (295 соболиних шкур) до Генуї, що підтверджує участь Львова у далекій торгівлі цінними товарами (Iorga, 1913: № 12, 14.04–11.08.1464). Водночас джерела фіксують і його участь у великих товарних операціях на локальному рівні: у 1455 р. Христофор ді Сан-Ромуло уклав угоду з Барнабою де Негроно (Barnabas di Nehrono), отримавши від нього шовк та інші товари значної вартості в обмін на сіль. Цей епізод підтверджує різноманітність економічної діяльності генуезців та їхні безпосередні господарські контакти між собою (AGZ, XIV: 3319).

Діяльність генуезьких торговців у Львові підтверджується також фіксацією характерних імен у міських актах – Ломелліно (Lomellino), Грімальді (Grimaldi) та Леркаріо (Lercario), що вказує на їхню включеність у ширші середземноморські торговельні мережі (Tygielski, 2015: 262). За спостереженням А. Дзюбинського (Andrzej Dziubiński), саме через Львів здійснювався експорт хутра та невільників до Генуї. (Dziubiński, 1998: 204–205). Згадки про транспортування невільників італійськими купцями через Львів містяться також у праці В. Лозінського, що дозволяє говорити про системний характер цього явища (Łoziński, 1902: 38).

У цьому контексті репрезентативним є випадок Русетто (Rusetto) з Бергамо (1474 р.), який транспортував невільників через Львів, використовуючи кредитні та партнерські зв'язки (Козицький, Білостоцький, 2001: 90). Відомо, що він уже раніше проходив через місто і діяв у кооперації з іншими італійськими купцями, серед них Франческо з Павії (Francesco of Pavia), а для продовження діяльності змушений був позичити значну суму у львівського міщанина. Русетто намагався

доставити свій «товар» до Генуї через мережу генуезьких купців, представлених у Львові, що вказує на включеність міста у ширші середземноморські торговельні структури (Ptaśnik, 1922: 77).

Водночас генуезці брали участь і в інших сегментах торгівлі: серед імпортованих до Львова тканин фігурує генуезький дамаск, що надходив до міста через посередницькі канали (Шиян, 1994: 140). Окремі представники також були залучені до управління господарськими підприємствами, насамперед пов'язаними із соляним промислом, що дає підстави говорити про ширший спектр їхньої економічної діяльності (Carr-Riegel, 2021: 53).

Важливо, що генуезці діяли не ізольовано: значну роль у торгівлі відігравали також вірменські та єврейські купці. Цікавим є випадок Антоніо ді Велатаріса (Antonio di Valetaris), єврейського купця генуезького походження, який з'являється у Львові у 1448 р. і вів активну торгівлю з різними партнерами (Carr-Riegel, 2021: 442). Це підкреслює мультиетнічний характер торговельного середовища міста.

Попри загальну мобільність, окремі генуезці прагнули закріпитися в міському середовищі. Відомо, що новоприбулі іноді отримували міське право, накопичували значні статки, укладали шлюби з представницями заможних родин і поступово асимілювалися. Цьому сприяли спільна римо-католицька віра, економічна стабільність, правослухняність та участь у міському житті (Гошко, 2015: 268–269).

Яскравим прикладом є Барнаба де Негроно. У 1464 р. він здійснив фундацію на користь львівського кафедрального костелу, передавши доходи з маєтку в Пікуловичах для утримання вівтаря (ЦДІА України, ф. 131, оп. 1, спр. 186), а у 1467 р. передав право патронату над ним львівським райцям на випадок своєї смерті (ЦДІА України, ф. 131, оп. 1, спр. 198). Цей акт був безпосередньо пов'язаний із його сином Григорієм, який мав виконувати обов'язки при кафедральному соборі. Отже, фундація була не лише актом побожності, а й стратегією закріплення родини у міському середовищі.

Утім, ця стратегія виявилася нетривалою: Григорій помер невдовзі після передачі, не залишивши спадкоємців, після чого Барнаба передав маєток церкві остаточно (Carr-Riegel, 2021: 439). Цей епізод демонструє крихкість індивідуальних інтеграційних стратегій в умовах ускладненої передачі майна та відсутності спадкоємців.

Окремі випадки дозволяють також простежити міжрегіональні родинні зв'язки. Так, доньки

італійських купців могли з'являтися у Львові вже після смерті батьків, намагаючись відстояти спадкові права через судові інстанції, що вказує на тривалість цих зв'язків навіть за відсутності постійної присутності. Подібні ситуації фіксуються у випадках представниць родин Сан-Ромуло (San Romulo) та Мессоперо (Messopero), які прибували до міста й зверталися до львівських судів із майновими претензіями як спадкоємці. Такі конфлікти часто були пов'язані не лише зі спадкуванням майна, але й із необхідністю врегулювання боргових зобов'язань померлих купців, що додатково стимулювало прибуття спадкоємців до Львова (Carr-Riegel, 2021: 437).

Аналіз матеріалів дає змогу відтворити типовий сценарій інтеграції італійців у Львові: прибуття як купця, ремісника або будівничого; набуття міського права; укладення шлюбу в місцевому середовищі; включення до цехових чи торговельних структур; накопичення майна та складання заповіту відповідно до норм міського права (Нишпор, 2007: 51–69). У цьому контексті «зникнення» італійців із джерел означало не їхню відсутність, а поступову асиміляцію. Така модель мала переважно індивідуальний характер інтеграції, який супроводжувався втратою виразних етнічних маркерів і, як наслідок, ускладнює подальше простеження цих осіб у джерелах.

Водночас у довшій перспективі ця тенденція поєднувалася із загальним зменшенням присутності італійців у місті: у реєстрах громадян другої половини XVII–XVIII ст. вихідці з Апеннінського півострова становлять лише незначну частину (6 із 24 зафіксованих випадків) (Капраль, 2003: 279). Це свідчить про поступове згасання інтенсивності італійської присутності у львівському середовищі. Уже з XVI ст. помітною стає зміна регіонального походження мігрантів: кількість вихідців із Генуї зменшується, натомість зростає частка вихідців із Венеції, Флоренції та альпійських регіонів (територій сучасної Швейцарії).

У цьому контексті генуезьких купців XV ст. слід чітко відрізнити від пізніших хвиль італійської міграції до Львова, пов'язаних з відбудовою міста після пожежі 1527 р., коли до нього прибували переважно майстри та будівничі з альпійського регіону, а не представники генуезьких торговельних мереж (Mańkowski, 1936: 133–146). Це демонструє зміну характеру італійської присутності – від торговельно-транзитної до ремісничо-будівничої.

Висновки. Отже, генуезці у Львові XV ст. були пов'язані з містом передусім через торговельну діяльність, однак ця присутність не зводилася до

постійного перебування. У джерелах вона постає фрагментарно, у зв'язку з конкретними угодами, борговими справами чи судовими розглядами.

Зв'язок із Львовом міг зберігатися протягом тривалого часу навіть без безпосередньої участі самих купців. Про це свідчать повторні згадки тих самих осіб або їхніх родичів у різних справах, що виникали з плином часу.

Показово також, що окремі конфлікти, зафіксовані у Львові, не обмежувалися міським рівнем, а мали продовження за його межами. Подібні ситуації були частиною ширших торговельних взаємодій і не були ізольованими випадками.

Окремі приклади засвідчують прагнення частини генуезців закріпитися у міському середовищі. Водночас ці процеси мали індивідуальний характер і не призвели до оформлення окремої міської громади. Натомість вони, ймовірно, сприяли включенню італійців до місцевої католицької громади. З часом частка генуезців зменшувалася, натомість зростає присутність вихідців з інших італійських регіонів.

У підсумку генуезці у Львові були групою торговців, чия діяльність поєднувала переміщення, тривалі ділові контакти та різні форми участі у міському житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гошко Т. Образ ідеального міщанина в уявленні міщан XVI – початку XVII ст. (на матеріалах міст руських земель Корони Польської). Соціум: альманах соціальної історії. 2020. № 15–16. С. 237–272.
2. Джанов О. Нарис освоєння генуезцями Східної Європи на північ від Криму та Тани. Історичні відомості та матеріальні залишки XIII–XV ст. Наш Крим. 2017. № 3. С. 10–38.
3. Заяць О. Громадяни Львова XIV–XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ; Львів. 2012. 590 с.
4. Капраль М. Національні громади Львова XVI–XVIII ст.: соціально-правові взаємини. Львів: Піраміда, 2003. 439 с.
5. Козицький А., Білостоцький С. Кримінальний світ старого Львова. Львів: Афіша, 2001. 228 с.
6. Кривонос С. Львівсько-levantійська торгівля наприкінці XV – в середині XVII ст. Український історичний журнал. 1995. № 1. С. 48–57.
7. Лильо І. Греки на території Руського воєводства у XV–XVIII ст. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2019. 384 с.
8. Лозинський Р. Етнічний склад населення Львова: у контексті суспільного розвитку Галичини. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2005. 358 с.
9. Нишпор М. Щоденне життя італійців у Львові наприкінці XVI – першій половині XVII ст. Український історичний журнал. 2007. № 4. С. 51–69.
10. Ровенчак І. Львів на найдавніших географічних картах. Вісник геодезії та картографії. 2013. № 2. С. 45–49.
11. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф. 131. Оп. 1. Спр. 186.
12. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф. 131. Оп. 1. Спр. 198.
13. Шиян Р. Торгівля міст Руського і Белзького воєводств XVI – першій половині XVII ст. Записки Наукового товариства імені Шевченка. 1994. Т. 228. С. 123–159.
14. Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie. T. XIV: Najdawniejsze zapiski sądów lwowskich 1440–1456. Lwów : W drukarni Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1889. 635 s.
15. Barker H. That Most Precious Merchandise: The Mediterranean Trade in Black Sea Slaves, 1260–1500. Philadelphia : University of Pennsylvania Press. 2022. 328 p.
16. Carr-Riegel L. Italian Traders in Poland 1300–1500: PhD dissertation. Budapest. 2021. 629 p.
17. Carr-Riegel L. Pepper and Reprisals between Poland and Pera (1452). Acta Mediaevalia. Series Nova. 2025. Vol. II. P. 139–157.
18. Charewiczowa Ł. Handel średniowiecznego Lwowa. Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. 1925. 156 s.
19. Dziubiński A. Na szlakach Orientu: handel między Polską a Imperium Osmańskim w XVI–XVIII wieku. Wrocław: Leopoldinum. 1998. 320 s.
20. Gwagnin A. Z kroniki Sarmacyi europejskiej: opisanie Polski, Wielkiego Księstwa Litewskiego, ziemi ruskiej, ziemi pruskiej, ziemi inflanckiej, ziemi żmudzkiej. Kraków. 1860. 375 s.
21. Hejnosz W. Zagadnienie niewoli na Rusi Czerwonej pod koniec średniowiecza w świetle stosunków prawnych Polski i krajów sąsiednich. Lwów: Towarzystwo Naukowe. 1933. 208 s.
22. Hryszko R. Januensis, ergo mercator? Działalność gospodarcza Genueńczyków w ziemi lwowskiej na tle kontaktów Polski z czarnomorskimi koloniami Genui w XV wieku. Kraków: Towarzystwo Wydawnicze “Historia Iagellonica”. 2012. 156 s.
23. Iorga N., ed. Acte privitoare la negoțul românesc cu Lembergul. Studii și documente cu privire la istoria românilor. Vol. XXIII: Acte străine din arhivele Galiției, vechii Prusii și Țerilor-de-Jos. București : Editura Ministeriului de Instrucție Publică. 1913. 513 p.
24. Mańkowski T. Pochodzenie osiadłych we Lwowie budowniczych włoskich. Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego. T. 2. Lwów. 1936. S. 133–146.
25. Ptaśnik J. Kultura włoska wieków średnich w Polsce. Warszawa: Biblioteka Polska. 1922. 224 s.
26. Quirini-Popławska D. Obecność niewolników ruskich w rejonie Morza Śródziemnego w późnym średniowieczu. Portolana. Studia Mediterranea. 2004. Nr 1. S. 119–136.
27. Tygielski W. Italians in Early Modern Poland: The Lost Opportunity for Modernization? Frankfurt am Main : Peter Lang. 2015. 540 p.

REFERENCES

1. Hoshko T. (2020) Obraz idealnoho mishchanyna v uivlenni mishchan XVI – pochatku XVII st. (na materialakh mist ruskykh zemel Korony Polskoi). [The Image of the Ideal Townsman in the Perceptions of Townspeople of the 16th – Early 17th Century (Based on Materials from Towns of the Ruthenian Lands of the Polish Crown)] Sotsium: almanakh sotsialnoi istorii. No. 15–16. P. 237–272. [in Ukrainian].
2. Dzhanov O. (2017) Narys osvoinnia henueztsiamy Skhidnoi Yevropy na pivnich vid Krymu ta Tany. Istorychni vidomosti ta materialni zalysky XIII–XV st. [Essay on the Development of Eastern Europe North of Crimea and Tana by the Genoese. Historical Information and Material Remains of the 13th–15th Centuries] Nash Krym. No. 3. P. 10–38. [in Ukrainian].
3. Zaiats O. (2012) Hromadiany Lvova XIV–XVIII st.: pravovyi status, sklad, pokhodzhennia. [Citizens of Lviv in the 14th–18th Centuries: Legal Status, Composition, Origin] NAN Ukrainy, Instytut ukrainskoi arkhieohrafi ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho. Kyiv; Lviv. 590 p. [in Ukrainian].
4. Kapral M. (2003) Natsionalni hromady Lvova XVI–XVIII st.: sotsialno-pravovi vzaiemyny. [National Communities of Lviv in the 16th–18th Centuries: Socio-Legal Relations] Lviv: Piramida. 439 p. [in Ukrainian].
5. Kozytskyi A., Bilostotskyi S. (2001) Kryminalnyi svit staroho Lvova. [The Criminal World of Old Lviv] Lviv: Afisha. 228 p. [in Ukrainian].
6. Kryvonos S. (1995) Lvivsko-levantiiska torhivlia naprykintsi XV – v seredyni XVII st. [Lviv-Levant Trade in the Late 15th – Mid-17th Century] Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. No. 1. P. 48–57. [in Ukrainian].
7. Lylo I. (2019) Hreky na terytorii Ruskoho voievodstva u XV–XVIII st. [Greeks in the Territory of the Ruthenian Voivodeship in the 15th–18th Centuries] Lviv: LNU imeni Ivana Franka. 384 p. [in Ukrainian].
8. Lozynskyi R. (2005) Etnichni sklad naseleennia Lvova: u konteksti suspilnoho rozvytku Halychyny. [Ethnic Composition of the Population of Lviv: in the Context of the Social Development of Galicia] Lviv: Vydavnychyi tsentr LNU imeni Ivana Franka. 358 p. [in Ukrainian].
9. Nyshpor M. (2007) Shchodenne zhyttia italiitsiv u Lvovi naprykintsi XVI – pershii polovyni XVII st. [Everyday Life of Italians in Lviv in the Late 16th – First Half of the 17th Century] Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. No. 4. P. 51–69. [in Ukrainian].
10. Rovenchak I. (2013) Lviv na naidavnishykh heohrafichnykh kartakh. [Lviv on the Earliest Geographical Maps] Visnyk heodezii ta kartohrafi. No. 2. P. 45–49. [in Ukrainian].
11. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv. [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv] Fond 131. Opy 1. Sprava 186. [in Ukrainian].
12. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv. [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv] Fond 131. Opy 1. Sprava 198. [in Ukrainian].
13. Shyian R. (1994) Torhivlia mist Ruskoho i Belzskoho voievodstv XVI – pershii polovyni XVII st. [Trade of the Cities of the Ruthenian and Belz Voivodeships in the 16th – First Half of the 17th Century] Zapysky Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka. Vol. 228. P. 123–159. [in Ukrainian].
14. Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie. (1889) T. XIV: Najdawniejsze zapiski sądów lwowskich 1440–1456. [Town and Land Records from the Times of the Polish Commonwealth from the So-Called Bernardine Archive in Lviv. Vol. XIV: The Oldest Records of the Lviv Courts, 1440–1456] Lwów: W drukarni Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. 635 p. [in Polish].
15. Barker H. (2022) That Most Precious Merchandise: The Mediterranean Trade in Black Sea Slaves, 1260–1500. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 328 p.
16. Carr-Riegel L. (2021) Italian Traders in Poland 1300–1500: PhD dissertation. Budapest. 629 p.
17. Carr-Riegel L. (2025) Pepper and Reprisals between Poland and Pera (1452). Acta Mediaevalia. Series Nova. Vol. II. P. 139–157.
18. Charewiczowa Ł. (1925) Handel średniowiecznego Lwowa. [Trade of Medieval Lviv] Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. 156 p. [in Polish].
19. Dziubiński A. (1998) Na szlakach Orientu: handel między Polską a Imperium Osmańskim w XVI–XVIII wieku. [On the Routes of the Orient: Trade between Poland and the Ottoman Empire in the 16th–18th Centuries] Wrocław: Leopoldinum. 320 p. [in Polish].
20. Gwagnin A. (1860) Z kroniki Sarmacyi europejskiej: opisanie Polski, Wielkiego Księstwa Litewskiego, ziemi ruskiej, ziemi pruskiej, ziemi inflanckiej, ziemi żmudzkiej. [From the Chronicle of European Sarmatia: Description of Poland, the Grand Duchy of Lithuania, the Ruthenian Land, the Prussian Land, the Livonian Land, and the Samogitian Land] Kraków. 375 p. [in Polish].
21. Hejnosz W. (1933) Zagadnienie niewoli na Rusi Czerwonej pod koniec średniowiecza w świetle stosunków prawnych Polski i krajów sąsiednich. [The Issue of Slavery in Red Ruthenia at the End of the Middle Ages in the Light of the Legal Relations of Poland and Neighboring Countries] Lwów: Towarzystwo Naukowe. 208 p. [in Polish].
22. Hryszko R. (2012) Januensis, ergo mercator? Działalność gospodarcza Genuńczyków w ziemi lwowskiej na tle kontaktów Polski z czarnomorskimi koloniami Genui w XV wieku. [Januensis, ergo mercator? Economic Activity of the Genoese in the Lviv Land against the Background of Poland's Contacts with the Black Sea Colonies of Genoa in the 15th Century] Kraków: Towarzystwo Wydawnicze "Historia Iagellonica". 156 p. [in Polish].
23. Iorga N., ed. (1913) Acte privitoare la negoțul românesc cu Lembergul. [Documents Concerning Romanian Trade with Lemberg] Studii și documente cu privire la istoria românilor. Vol. XXIII: Acte străine din arhivele Galiei, vechii Prusii și Țerilor-de-Jos. București: Editura Ministeriului de Instrucție Publică. 513 p. [in Romanian].
24. Mańkowski T. (1936) Pochodzenie osiadłych we Lwowie budowniczych włoskich. [The Origin of Italian Builders Settled in Lviv] Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego. Vol. 2. Lwów. P. 133–146. [in Polish].
25. Ptaśnik J. (1922) Kultura włoska wieków średnich w Polsce. [Italian Culture of the Middle Ages in Poland] Warszawa: Biblioteka Polska. 224 p. [in Polish].
26. Quirini-Popławska D. (2004) Obecność niewolników ruskich w rejonie Morza Śródziemnego w późnym średniowieczu. [The Presence of Ruthenian Slaves in the Mediterranean Region in the Late Middle Ages] Portolana. Studia Mediterranea. No. 1. P. 119–136. [in Polish].
27. Tygielski W. (2015) Italians in Early Modern Poland: The Lost Opportunity for Modernization? Frankfurt am Main: Peter Lang. 540 p.

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
 ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

